ผลกระทบของความรู้ทางการเงินต่อการออมเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

The Impact of Financial Literacy on Saving Behavior among Undergraduate Students

[1]วรินทร์ทิพย์ กำลังแพทย์ และ[2]ธนกร สีลาพัฒน์
[1]Warinthip Kumlangphaet and [2]Tanakorn Srilapat
[1,2]อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการเงินและการบริหารหนี้
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
[1,2]Lecturer of Program in Financial and Debt Administration Innovation
Faculty of Business Administration, Bangkokthonburi University
[1]Corresponding Author. E-mail: naris.joy59@gmail.com
Received November 14,2025; Revised November 26, 2025; Accepted December 19,2025

บทคัดย่อ

การออมเงินเป็นพฤติกรรมทางการเงินที่มีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงในระยะยาวของบุคคล โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่การบริหารจัดการชีวิตด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ยังพบว่านักศึกษาบางส่วนมีความรู้ทางการเงินในระดับจำกัด ส่งผลให้เกิดการใช้จ่ายเกินตัว การก่อหนี้เพื่อการบริโภค และการไม่มีเงินสำรองในสถานการณ์ไม่คาดฝัน การศึกษานี้มุ่งสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการออม พบว่า ความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ซึ่งประกอบด้วยความรู้พื้นฐานทางการเงิน การวางแผนงบประมาณ และความรู้ด้านการลงทุน–กู้ยืม–ภาษี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการออมของนักศึกษา โดยความสามารถในการตัดสินใจทางการเงินทำหน้าที่เป็นตัวกลางสำคัญที่ช่วยให้บุคคลใช้ข้อมูลทางการเงินในการประเมินทางเลือก วางแผน และควบคุมการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาที่มีความรู้ทางการเงินสูงกว่าจะมีแนวโน้มออมเงินอย่างสม่ำเสมอ ตั้งเป้าหมายการออมได้ชัดเจน ควบคุมพฤติกรรมการใช้จ่ายได้ดี และสามารถเตรียมเงินสำรองสำหรับเหตุการณ์ไม่คาดฝันได้มากกว่า โดยเฉพาะในบริบทของสังคมยุคดิจิทัลที่เข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินได้ง่าย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาจะต้องมีทักษะทางการเงินเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมทางการเงินที่รับผิดชอบมากขึ้น การวิจัยนี้สะท้อนว่าการเสริมสร้างความรู้ทางการเงินมีส่วนช่วยวางรากฐานด้านการเงินที่มั่นคง ลดความเสี่ยงจากการก่อหนี้ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนในอนาคต สถาบันการศึกษาจึงควรมีบทบาทในการพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับนักศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ความรู้ทางการเงิน;พฤติกรรมการออม;นักศึกษาปริญญาตรี

Abstract

Saving behavior played a crucial role in ensuring long-term financial stability, particularly among undergraduate students who were transitioning from financial dependence on their families to managing their own finances. However, many students lacked adequate financial knowledge and essential money-management skills, which resulted in overspending, consumer debt, and insufficient emergency savings. This study synthesized concepts and theories related to financial literacy and saving behavior, revealing that financial literacy, which encompassed basic financial knowledge, budgeting skills, and understanding of investment, borrowing, and taxation, had a positive impact on students' saving behavior. Financial decision-making ability served as a key mediating factor, enabling individuals to apply financial information to analyze options, plan effectively, and control spending responsibly. The findings indicated that students with higher financial literacy tended to save more consistently, set clearer saving goals, manage expenses wisely, and maintain emergency funds to handle unexpected situations. In the digital financial era, where students have easy access to financial products and credit services, financial literacy has become even more essential to prevent financial mismanagement and promote responsible financial behavior. Overall, the study highlighted that strengthening financial literacy could build a solid foundation for long-term financial well-being, reduce the risk of debt accumulation, and enhance students' quality of life. The results emphasized the need for higher education institutions to integrate financial education into curricula and student development programs to foster financially capable and responsible young adults.

Keywords: Financial Literacy; Saving Behavior; Undergraduate Students

บทนำ

การออมเงินเป็นพฤติกรรมทางการเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของบุคคลในระยะยาว โดยเฉพาะในช่วงวัยนักศึกษาซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากการพึ่งพาครอบครัวไปสู่การวางรากฐานด้านการเงินของตนเอง อย่างไรก็ตาม นักศึกษาจำนวนมากยังขาดความรู้และทักษะทางการเงินที่เพียงพอในการวางแผน การใช้จ่าย และการออมเงิน ส่งผลให้เกิดปัญหาทางการเงิน เช่น การใช้จ่ายเกินความจำเป็น การก่อหนี้เพื่อการบริโภค และการไม่มีเงินสำรองยามฉุกเฉิน ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเงินจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะ “ความรู้ทางการเงิน” ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเงินของบุคคล

แนวคิดเรื่องความรู้ทางการเงินของนักศึกษาได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางในสาขาเศรษฐศาสตร์การเงิน การศึกษา และพฤติกรรมผู้บริโภค โดยมีองค์ประกอบหลักดังต่อไปนี้ ความรู้ทางการเงินเบื้องต้น (Basic Financial Knowledge) เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในแนวคิดทางการเงินพื้นฐาน เช่น ดอกเบี้ยและดอกเบี้ยทบต้น

เงินเฟ้อ มูลค่าเงินตามเวลา (Time Value of Money) ความเสี่ยงและผลตอบแทน การเข้าใจแนวคิดพื้นฐานเหล่านี้ช่วยให้นักศึกษาประเมินค่าใช้จ่ายและตัดสินใจทางการเงินได้เหมาะสมมากขึ้น (Lusardi, A., & Mitchell, O. S. ,2014) นอกจากนี้ ยังต้องศึกษาการบริหารงบประมาณและการวางแผนรายรับ–รายจ่าย (Budgeting and Money Management) ซึ่งหมายถึงทักษะในการจัดทำงบประมาณ ควบคุมค่าใช้จ่าย ติดตามรายรับรายจ่ายรายวัน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เงินให้เหมาะกับรายได้ที่มี และทักษะนี้ช่วยลดการใช้จ่ายเกินตัวและการก่อหนี้ที่ไม่จำเป็น (OECD,2014). ความรู้ทางการเงินจึงทำหน้าที่เป็น “ทุนทางปัญญา” ที่ช่วยให้นักศึกษาตัดสินใจด้านการใช้จ่าย การจัดการรายได้ และการออมอย่างมีเหตุผลมากขึ้น ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมในหลายด้าน

พฤติกรรมการออมของนักศึกษาถือเป็นหนึ่งในกิจวัตรทางการเงินที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่นักศึกษากำลังเรียนรู้และปรับตัวกับการบริหารจัดการเงินของตนเอง นักศึกษามักเผชิญกับข้อจำกัดทางด้านรายได้และภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทำให้การวางแผนและการออมเงินกลายเป็นทักษะที่จำเป็นเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมการออมของนักศึกษามีความหลากหลายขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น ความรู้ทางการเงิน ทัศนคติ และสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกตัวนักศึกษา นักวิจัยส่วนใหญ่ให้นิยามพฤติกรรมการออมว่าเป็น “การกันรายได้ส่วนหนึ่งไว้ใช้ในอนาคตอย่างมีวินัยและสม่ำเสมอ” โดยสามารถแบ่งองค์ประกอบได้ดังนี้ (1)การตั้งเป้าหมายการออม (Saving Goal Setting) นักศึกษาที่มีเป้าหมายทางการเงินชัดเจน เช่น การออมไว้ชำระค่าเทอม ซื้ออุปกรณ์การเรียน หรือเก็บสำรองยามฉุกเฉิน จะมีแนวโน้มออมอย่างต่อเนื่องมากขึ้น (Savers, C., & Seiling, S. B.,2013) (2) ความสม่ำเสมอในการออม (Saving Consistency / Saving Habit) คือการออมเงินในลักษณะเป็นกิจวัตร เช่น การกันเงินก่อนใช้จ่าย (Pay Yourself First) หรือการโอนเข้าบัญชีออมทรัพย์ทุกเดือน (Furnham, A. ,1985). (3) อัตราส่วนเงินออมต่อรายได้ (Saving Rate / Saving Proportion) หมายถึงสัดส่วนรายได้ที่นำมาออม เช่น ออม 10% หรือ 20% ของรายได้ต่อเดือน เป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณของพฤติกรรมการออม (Xiao, J. J., & Porto, N. ,2017). (4) การมีบัญชีเงินออมหรือเงินสำรองฉุกเฉิน (Emergency and Savings Account Ownership) การมีบัญชีออมหรือกองทุนฉุกเฉินสะท้อนถึงการเตรียมความพร้อมต่อเหตุการณ์ไม่คาดคิด เช่น การป่วยหรือค่าใช้จ่ายฉุกเฉินอื่นๆ (OECD,2011) และ (5) การควบคุมพฤติกรรมการใช้จ่าย (Spending Control / Financial Discipline) ความสามารถในการลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และเปรียบเทียบราคาก่อนซื้อเป็นพื้นฐานสำคัญของการออม (Shim, S., Barber, B. L., Card, N. A., Xiao, J. J., & Serido, J.,2010).

ดังนั้นความรู้ทางการเงินไม่เพียงแต่ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจถึงการจัดการรายรับรายจ่ายเท่านั้น แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการออมเงินของพวกเขา ความรู้และทักษะที่ได้รับจะช่วยให้นักศึกษา

สามารถวางแผนการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักตั้งเป้าหมายทางการเงิน และตระหนักถึงความสำคัญของการเก็บออมเพื่ออนาคต นอกจากนี้ ความรู้ทางการเงินยังช่วยลดความเสี่ยงในการตัดสินใจที่ผิดพลาด เช่น การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือการกู้ยืมอย่างไม่รอบคอบ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในกลุ่มนักศึกษาเพื่อสร้างฐานะทางการเงินที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการเงิน

ความรู้ทางการเงิน คือ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเงิน รวมทั้งมีทักษะในการบริหารจัดการ เช่น การจัดงบประมาณการใช้เงินในหมวดหมู่ต่าง ๆ การลงทุน การกู้ยืม ภาษีและการบริหารจัดการเรื่องการเงินส่วนตัวในภาพรวม การมีความรู้ทางด้านการเงินเบื้องต้นทำให้สามารถเตรียมการวางแผนเรื่องการเงินในการดำเนินชีวิตได้ราบรื่น ลดโอกาสในการมีปัญหาเรื่องการเงินในอนาคต การมีความรู้เรื่องการเงินกลายเป็นสิ่งจำเป็นใ นยุคปัจจุบัน เพราะชีวิตกับเงินนั้นต้องเดินเคียงคู่กันอยู่ตลอดเวลาหรือกล่าวได้ว่าเงินเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตราบรื่นตามต้องการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้ในชีวิตประจำวัน เป้าหมายการเงินในอนาคตทั้งระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว การใช้บัตรเครดิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด การกู้เงินเพื่อซื้อบ้าน การลงทุน เพื่อให้เงินงอกเงย หรือแม้กระทั่งการทำประกันชีวิตหรือทำประกันสุขภาพเพื่อเป็นหลักประกันในชีวิต Financial Literacy หรือความรู้ในเรื่องการเงินจึงมีความสำคัญ เพราะถ้าขาดความรู้ความเข้าใจจะก่อให้เกิดนิสัยในการใช้เงินแบบผิด ๆ บริหารเงินไม่เป็นติดตัวไปตลอดชีวิตจนถึงขั้นชีวิตล้มละลาย ไม่สามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ เป็นภาระครอบครัว ภาระสังคมแบบไม่รู้จบ ทั้งนี้จากผลการสำรวจความรู้ทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยทำให้ทราบในเบื้องต้นว่า ความรู้ทางการเงินประกอบด้วย (1) ความรู้เกี่ยวกับดอกเบี้ยสินเชื่อ ดอกเบี้ยเงินฝาก และดอกเบี้ยทบต้น (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะเงินเฟ้อ และ (3) ความรู้เกี่ยวกับมูลค่าเงินตามเวลา (ธนาคารแห่งประเทศไทย,2565)

ในขณะที่ธนาคารไทยพาณิชย์ (2565) อธิบายว่าความรู้เบื้องต้นเรื่องการเงินประกอบด้วยความรู้และทักษะทางการเงินหลายด้าน รวมกัน ซึ่งจะช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถบริหารจัดการทั้งเงินและหนี้สินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบหลักดังนี้ (1) การจัดทำงบประมาณการใช้จ่าย ซึ่งการจัดทำงบประมาณส่วนบุคคลประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก คือ การจัดทำงบค่าใช้จ่าย การจัดทำงบในการลงทุน การจัดทำงบในการออม และการจัดทำงบในการให้ โดยที่การบริหารงบประมาณในแต่ละส่วนอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้งบประมาณในภาพรวมเกิดความสมดุล ซึ่งจะช่วยให้สถานะทางการเงินมีความมั่นคง วิธีการเบื้องต้นคือใช้เงินในการจ่ายหนี้ก่อน เงินที่เหลือนำมาใช้เก็บออมและลงทุนตามลำดับ (2) การลงทุน ความรู้ด้านการลงทุนมีความสำคัญที่ต้องเรียนรู้ องค์ประกอบสำคัญของการลงทุนที่ต้องรู้ประกอบด้วย อัตราดอกเบี้ย ระดับราคา การกระจายการลงทุน การกระจายความเสี่ยงและดัชนีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเรียนรู้เรื่องการ

ลงทุนจะช่วยให้สามารถบริหารจัดการเงินที่มีอยู่อย่างชาญฉลาดและซึ่งนำไปสู่การเพิ่มรายได้ในที่สุด (3) การกู้ยืม การกู้ยืมที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้กู้นั้น ผู้กู้จำเป็นต้องมีความรู้เรื่องดอกเบี้ยต่าง ๆ เช่น ดอกเบี้ยทบต้น ดอกเบี้ยลอยตัว ดอกเบี้ยคงที่ ข้อตกลงและสัญญาในการกู้ยืม คุณค่าของเงินตามระยะเวลาและระยะเวลาการจ่ายหนี้คืนเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องรู้ก่อนการตัดสินใจกู้ยืม การมีความรู้ในการกู้ยืมก่อนตัดสินใจมีหนี้ จะทำให้ผู้กู้หรือผู้ก่อหนี้สามารถบริหารจัดการด้านการเงินและการใช้หนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) ความรู้เรื่องภาษี โดยที่ความรู้ในเรื่องการจ่ายภาษี การคำนวณภาษีเงินได้ ทั้งภาษีเงินได้จากงานประจำ หรือภาษีเงินได้จากแหล่งอื่น เช่น รายได้จากการให้เช่า รายได้ที่ได้มาโดยไม่คาดคิด เช่น การได้รางวัลต่าง ๆ รวมทั้งภาษีประเภทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีมรดก เป็นความรู้ทางด้านการเงินที่จำเป็นต้องรู้ อีกทั้งต้องรู้สิทธิในการลดหย่อนภาษีต่าง ๆ เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้อย่างเต็มที่และจะทำให้มีเงินเหลือในการออมเพิ่มมากขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออม

คำจำกัดความของการออม คือ ส่วนหนึ่งของรายได้ที่ไม่ได้ใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปัจจุบัน (Cheema et.al, 2018) บุคคลเก็บเงินไว้เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันวัตถุประสงค์ การออมเงินไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลเท่านั้น แต่รวมถึงทั้งประเทศด้วยมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการลงทุนระยะยาวในประเทศในขณะเดียวกันมาตรการรัดเข็มขัดยังเป็นอุปสรรคต่อประเทศต่าง ๆ ถึง การเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รายได้ที่ไม่ได้นำไปใช้จ่ายในปัจจุบัน คือสิ่งที่ทำให้บุคคลรอดกับวิกฤตนั้นมาได้ เพราะไม่มีใครสามารถคาดเดาได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต (Htet, 2020) ดังนั้นควรจัดสรรเงินทุนไว้เพื่อสถานการณ์ที่ไม่คาดฝันหรือวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เช่น การชำรุดผุพังของเครื่องใช้ภายในบ้าน รถอาจจะเสียหรืออาจเกิดเหตุฉุกเฉินทางการแพทย์ได้เหตุการณ์ไม่คาดฝันอาจเกิดขึ้นได้ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเงินที่สำคัญ ซึ่งจะเผชิญกับความยากลำบากหากไม่มีเงินออม

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) กล่าวว่า รูปแบบการออมหลักๆ มีทั้งหมด 4 ประเภท ได้แก่ การออมในตลาดเงิน การออมในตราสารหนี้ การออมในตลาดทุน และการออมในรูปแบบอื่น ๆ อธิบายได้ดังนี้

1. การออมในตลาดเงิน ตลาดเงินในระบบมีสถาบันการเงินเป็นศูนย์กลางในการระดมเงิน ออมจากครัวเรือนซึ่งถือเป็นแหล่งที่มาของเงินทุน และนำเงินทุนไปปล่อยให้กู้ยืมแก่ผู้ขาดแคลนเงินในระยะสั้น ลักษณะเด่นของตลาดเงิน คือ ทุกกิจกรรมเป็นการกู้ยืมผ่านตัวกลาง และ ระยะเวลาการกู้ยืมสั้น ไม่เกิน 1 ปี การออมในตลาดเงินนี้ ได้แก่

1) การออมกับธนาคาร รับฝากเงินประเภทกระแสรายวันหรือเดินสะพัด ออมทรัพย์ เงินฝากประจำ เงินฝากแบบพิเศษมีเงื่อนไขในการรับฝากเงินและการจ่ายผลตอบแทน และการฝากออมทรัพย์พิเศษแบบมีรางวัล

2) การออมกับสถาบันที่มิใช่ธนาคารได้แก่ 1) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ รับฝากเงินในรูปตั๋วสัญญาใช้เงิน 2) สหกรณ์ออมทรัพย์แหล่งเงินทุนอยู่ในรูปเงินฝากคล้ายธนาคารพาณิชย์ และเงินค่าหุ้น 3) บริษัทประกันชีวิต เป็นสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่ระดมเงินออมระยะยาวจากประชาชนในรูปกรมธรรม์ประกันชีวิต โดยผู้ซื้อกรมธรรม์จะต้องจ่ายเบี้ยประกันเป็นงวดๆ ตาม รูปแบบของการประกันชีวิต

2. การออมในตลาดตราสารหนี้ ตลาดตราสารหนี้ เป็นศูนย์กลางการระดมเงินทุนจากผู้ออมไปยังผู้ลงทุนโดยตรงโดยมีสภาพเป็นเจ้าหนี้ ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยที่ตราไว้ในรูปแบบส่วนลด (ส่วนต่างระหว่างราคาไถ่ถอนหุ้นกู้ กับราคาหุ้นกู้ที่ออกเสนอขายครั้งแรกและกำไรหรือขาดทุนจากการซื้อขายในตลาดรอง) การออมในตลาดตราสารหนี้ ได้แก่ ตราสารหนี้ที่ออกโดยรัฐบาล ออกโดยองค์กรภาครัฐ ตราสารหนี้ภาคเอกชน (หุ้นกู้)

3. การออมในตลาดทุน การออมในตลาดทุนได้แก่การลงทุนในหลักทรัพย์ อันประกอบไปด้วยหุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ์ หน่วยลงทุนหรือตราสารแสดงสิทธิในทรัพย์สินของโครงการ จัดการลงทุนบริษัทหลักทรัพย์ จัดการลงทุนของกองทุน ใบสำคัญแสดงสิทธิในการขอซื้อหุ้นสามัญของบริษัทผู้ออกตามระยะเวลาที่กำหนดในอนาคต (Warrant) เป็นต้น

4. การออมในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมา ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนสิ่งของต่าง ๆหรือการสะสมสิ่งของที่มูลค่าเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาความนิยม การเก็งกำไร หรือความพอใจ ได้แก่ ทองคำ ที่ดิน บ้าน เงินตราต่างประเทศ วัตถุโบราณ พระเครื่อง แสตมป์ เป็นต้น แบ่งรูปแบบการออมเป็น 2 รูปแบบ คือ 1.การออมทางการเงิน ได้แก่ เงินสดในมือเงินฝากธนาคารเงินฝากสหกรณ์ 2.การออมในรูปสินทรัพย์ได้แก่ ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นไม่ใช่สิ่งของหรือเครื่องใช้ใน ครัวเรือน เช่น อสังหาริมทรัพย์

หลักในการออมเงินในทางเศรษฐศาสตร์ คือ ออมเงินใช้จ่าย และทำงานเพื่อทำให้ อรรถประโยชน์ของตนเองสูงสุด (Utility maximization) ในแต่ละช่วงอายุ การบริหารการบริโภค และรายรับในปัจจุบันทำให้มีเงินเหลือสำหรับออม โดยการออมจะต้องได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อรองรับค่าใช้จ่ายในอนาคต ซึ่งเป้าหมายเพื่อทำให้มีความสามารถในการบริโภคที่สม่ำเสมอต่อเนื่องในแต่ละช่วงอายุ (Smooth consumption) รู้จักการออม การลงทุน (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2566)

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการออม

ความรู้ทางการเงินช่วยให้นักศึกษามีพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์และประเมินทางเลือกด้านการใช้เงิน การมีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับผลประโยชน์ของการออมและผลเสียของการใช้จ่ายเกินตัว ทำให้สามารถจัดสรรรายได้อย่างมีประสิทธิภาพและมองเห็นความสำคัญของการออมเพิ่มขึ้น ดังนั้น ยิ่งนักศึกษามีความรู้ทางการเงิน

มากเท่าใด ก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการออมอย่างมีระบบและต่อเนื่องเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีทุนมนุษย์ที่ชี้ให้เห็นว่าการลงทุนในความรู้สามารถนำไปสู่ผลตอบแทนในรูปของความมั่นคงทางการเงิน

ในปี 2025 องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ทำการศึกษาการส่งเสริมศักยภาพคนรุ่นใหม่ในยุคการเงินดิจิทัล: บทบาทของความรู้ทางการเงิน พบว่า ความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินเชิงบวกมีความเชื่อมโยงกัน นักเรียนที่มีทักษะความรู้ทางการเงินที่ดีกว่าจะมีพฤติกรรมที่รับผิดชอบทางการเงินมากกว่า มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และกระตือรือร้นทางการเงินมากกว่า ผู้ที่มีความรู้ทางการเงินมีแนวโน้มที่จะออมเงินมากกว่าผู้ที่มีความรู้ด้านการเงินต่ำถึง 72% และมีแนวโน้มที่จะเปรียบเทียบราคาสินค้าในร้านค้าต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจซื้อมากกว่า 50% ในโลกการเงินดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนรุ่นใหม่มีโอกาสเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินมากกว่าที่เคย อย่างไรก็ตาม หากปราศจากการศึกษาและการสนับสนุนที่เหมาะสม การได้รับโอกาสเหล่านี้อาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี รัฐบาลสามารถส่งเสริมให้คนรุ่นต่อไปเป็นผู้เล่นที่มีความมั่นใจและชาญฉลาดในโลกการเงินได้ด้วยการมอบโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับการเรียนรู้ทางการเงินและการมีส่วนร่วมอย่างปลอดภัย

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา

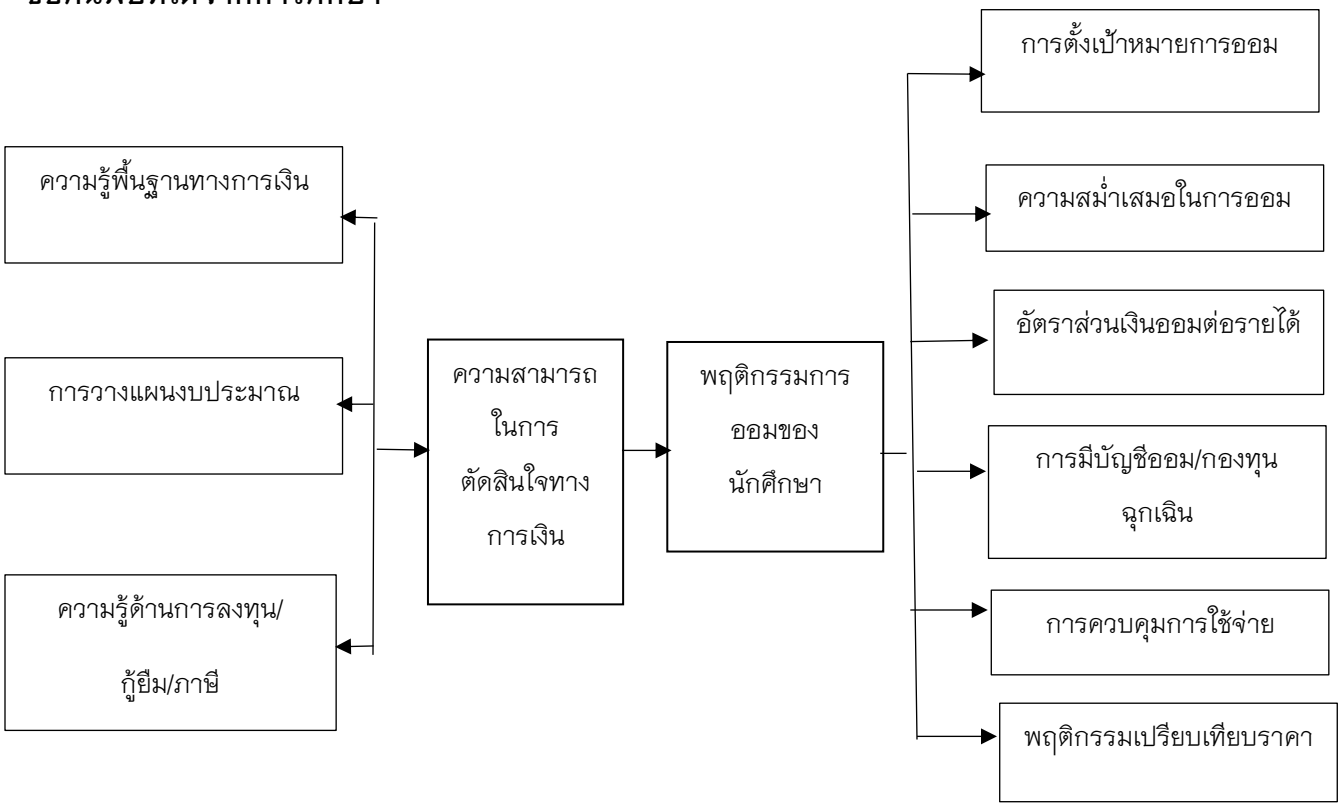

ภาพที่ 1 ผลกระทบของความรู้ทางการเงินต่อการออมเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้านหลัก คือ

1. ความรู้พื้นฐานทางการเงิน (Basic Financial Knowledge) เช่น ดอกเบี้ย ดอกเบี้ยทบต้น เงินเฟ้อ มูลค่าเงินตามเวลา และความเสี่ยง–ผลตอบแทน

2. การวางแผนงบประมาณ (Budgeting & Financial Planning) เช่น การจัดทำงบประมาณรายรับ–รายจ่าย การควบคุมค่าใช้จ่าย การติดตามการใช้เงิน และวินัยทางการเงิน

3. ความรู้ด้านการลงทุน/กู้ยืม/ภาษี (Investment / Borrowing / Tax) เช่น ความรู้ดอกเบี้ยเงินกู้ ความเสี่ยงจากการลงทุน และสิทธิทางภาษี

ซึ่งความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) จึงส่งผลให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจทางการเงิน (Financial Decision–Making Ability) ส่วนนี้ทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” โดยแสดงว่าเมื่อมีความรู้ทางการเงินมากขึ้น จะช่วยให้ตัดสินใจทางการเงินได้ดีขึ้น เช่น การเลือกวิธีออม การประเมินความเสี่ยง และการวางแผนอนาคต ดังนั้น ความสามารถในการตัดสินใจจึงทำหน้าที่เป็น “ตัวแปลความรู้ให้กลายเป็นการกระทำ” (Translator of knowledge into action) โดยเชื่อมโยงจากความเข้าใจทางการเงินไปสู่พฤติกรรมการออมที่เป็นรูปธรรม เช่น การกำหนดเป้าหมายการออม การแบ่งรายได้บางส่วนเพื่อออมอย่างสม่ำเสมอ การควบคุมการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และการสะสมเงินสำรอง เพื่อรองรับเหตุการณ์ไม่คาดฝัน ส่งผลให้พฤติกรรมการออมของนักศึกษา (Saving Behavior of Students) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ

1. การตั้งเป้าหมายการออม (Saving Goals) ได้แก่ ค่าเทอม อุปกรณ์การเรียน เงินฉุกเฉิน

2. ความสม่ำเสมอในการออม (Saving Consistency) ได้แก่ ออมทุกเดือน หักเงินอัตโนมัติ (auto transfer)

3. อัตราส่วนเงินออมต่อรายได้ (Savings Rate / Proportion) ได้แก่ เช่น ออม 10–20% ของรายได้

4. การมีบัญชีออม/กองทุนฉุกเฉิน (Emergency Fund Ownership) ได้แก่ บัญชีออมทรัพย์ เงินสำรองฉุกเฉิน

5. การควบคุมการใช้จ่าย (Spending Control) ได้แก่ ลดรายจ่ายฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล

6. พฤติกรรมการเปรียบเทียบราคา (Price Comparison Behavior) ได้แก่ เลือกร้านค้าที่คุ้มค่า เปรียบเทียบราคาก่อนซื้อ

ทั้งหมดนี้สะท้อนพฤติกรรมการออมในมิติต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากความรู้ทางการเงินและความสามารถในการตัดสินใจ

สรุป

จากการสังเคราะห์แนวคิดและผลการศึกษาต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่า ความรู้ทางการเงินมีผลกระทบเชิงบวกต่อการออมเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างชัดเจน ยิ่งนักศึกษามีความรู้พื้นฐานทาง

การเงิน เข้าใจการวางแผนงบประมาณ และตระหนักถึงความเสี่ยงของการกู้ยืมและการลงทุนมากเท่าใดก็ยิ่งมีแนวโน้มที่จะวางแผนการเงินอย่างเป็นระบบ มีวินัยในการออม ใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง และเตรียมตัวรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันได้ดีขึ้น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไม่เพียงส่งเสริมความมั่นคงทางการเงินของนักศึกษาในปัจจุบัน แต่ยังเป็นการวางรากฐานให้พวกเขาก้าวเข้าสู่วัยทำงานและวัยผู้ใหญ่ด้วยทักษะทางการเงินที่แข็งแรง ลดความเสี่ยงในการตกอยู่ในภาวะหนี้สินเรื้อรัง และช่วยให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวได้อย่างยั่งยืนในอนาคต ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษารวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความรู้ทางการเงินในกลุ่มนักศึกษาอย่างจริงจัง ผ่านรายวิชา กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือโครงการอบรมต่าง ๆ เพื่อให้คนรุ่นใหม่ไม่เพียงเป็นผู้บริโภคทางการเงิน

เอกสารอ้างอิง

ธนาคารไทยพาณิชย์.(2565). *Financial Literacy สำคัญอย่างไร ทำไมต้องรู้.* สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2568, จาก https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/tips-for-you/finan cial-literacy-important.html.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). *รายงานผลการสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินภาคครัวเรือน พ.ศ. 2561.* สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2568, จาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/reports/financial-access survey-of-thai-household.html

ธนาคารแห่งประเทศไทย.(2565). *ผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย (Financial Literacy) ปี 2563 และการดำเนินงานด้านการส่งเสริมความรู้ทางการเงินของ ธปท.* สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2568, จาก https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2021/Pages/n7764.aspx.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2566).รู้จักการออม การลงทุน. สืบค้นเมื่อ สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2568, จาก https://www.sec.or.th/TH/Pages/News_Detail.aspx?SECID=10102

Ahmed Raza Cheema, Adeel Saleem, Abd ur Rehman & Muhammad Atif. (2018). Assessing the Determinants of Savings in Pakistan: An Evidence from PSLM 2010-11. *European Online Journal of Natural and Social Sciences 2018*, *7*(2),366-385.

Htet, K. M. (2020). Infuencing factors on saving behaviour among army officers in Yangon Centonment. Degree of Master of Commerce. Yangon University.

Furnham, A. (1985). Why Do People Save. *Journal of Applied Social Psychology*, *15*(5), 354–373.

Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5–44.

OECD. (2011). *Measuring Financial Literacy: Core Questionnaire in Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for conducting an Internationally Comparable Survey of Financial literacy*. Paris: OECD Publishing.

OECD. (2014*). Financial Education for Youth: The Role of Schools*. OECD Publishing.

OECD. (2025) Empowering young people in the digital financial age: The role of financial literacy. Retrieved October 18,2025, from https://www.oecd.org/en/blogs/2025/03/the-role-of-financial-literacy.html

Savers, C., & Seiling, S. B. (2013). *College Student Financial Behavior: An Application of the* Theory of Planned Behavior*. Journal of Financial Counseling and Planning*, *24*(2), 33–45.

Shim, S., Barber, B. L., Card, N. A., Xiao, J. J., & Serido, J. (2010). Financial Socialization of Young Adults: The Roles of Parents, Work, and Education. *Journal of Youth and Adolescence*, *39*(12), 1457–1470.

Xiao, J. J., & Porto, N. (2017). Financial Education and Financial Satisfaction: Financial Literacy, Behavior, and Capability as Mediators. *International Journal of Bank Marketing*, *35*(5), 805–817.